

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.



Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
čaja stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane petitna enostolpna vrsta
Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 94

Sreda, 28. novembra 1934

Leto IX

Nameščencem

Dve novi naredbi

o zmanjšanju režijskih stroškov v in-
dustriji in bančnih zavodih

Novi naredbi, ki ju je izdal mini-
ster trgovine in industrije po odobren-
ju ministrstva, dovoljujeta industri-
ji in bančnim zavodom, da odpove-
do kolektivne in tudi individualne po-
godbe svojim nameščencem. Po teh
naredbah je prosto, da se podjetja
in delojemalci sporazumejo med se-
boj, zahteva pa podjetje lahko inter-
vencijo, če ga režijski stroški preveč
obremenjujejo. Končno se rešujejo
spori pred razsodiščem (sodnik pred-
sednik in prisednika po en delojema-
lec in en delodajalec).

Naredba sicer govori o eksistenč-
nem minimumu, na katerega se je
treba ozirati.

**Eksistenčni minimum v naši
veljavi pa zakonito niti ugo-
tovljen ni.**

ker v izvršilnem redu določeni mini-
mum 6000 Din letno, ki je pa tudi pre-
nizek, še ni v veljavi.

Obenem določata naredbi, da ima
vsaka stranka pravico sicer zahteva-
ti nov sklep, če se razmere izpre-
mene.

Naredba se lahko uporablja za
vse vrste podjetij, ki zaposlujejo na-
meščence, navedene v členu 324.
obrtnega zakona ter na vse denarne
zavode, ki velja zanje naredba o za-
ščiti denarnih zavodov in njihovih
upnikov, oziroma naredba o zaščiti
kmetijskih kreditnih zadrug.

Obenem je bila izdana oziroma
podaljšana naredba o zaščiti denar-
nih zavodov z nekaterimi izpremem-
bami.

Trideset let premirja?

V francoskem zunanjem ministr-
stvu pripravljajo veliko diplomatič-
no akcijo, ki naj bi zagotovila tride-
setletno premirje.

Laval upa, da bi tak načrt uspel.
Glavno pa je, da bi se s tem pre-
prečila revizionistična politika, ker
bi se države morale obvezati, da ne
postavljajo v tej dobi imperialistič-
nih zahtev.

Laval bo pričel tozadevno akcijo
po posaarskem plebiscitu in po re-
šitvi jugoslovansko-madžarskega
spora zaradi krivde na umoru jugo-
slovanskega kralja.

Italijanski imperijalizem

Italijanski fašisti so se spravili nad Afriko

Italiji diši Abesinija v Afriki, ki jo
pa ščiti Japonska. Tem italijanskim
namenom se Abesinci upirajo in se
pripravljajo na odpor. V Gondaru so
napadli italijanski konzulat ter ubili
nekega italijanskega vojaka — doma-
čina. In zaradi tega groze Italijani s
kazensko ekspedicijo. — Kakor nam
je znano, so bili pred desetletji pri
neki taki »kazenski«
ekspediciji v Abesiniji hudo tepeni. — Ampak po-
vod za novo kazensko ekspedicijo
so našli in to je glavno.

**Vojna industrija financira obe
ameriški meščanski stranki.** V senat-
nem odseku v Washingtonu, ki pre-
iskuje trgovino s smrtjo so ugotovili,
da so baroni municijskih tovarn dali
republikancem in demokratom v
svrhu agitacije nad pol milijona do-
larjev v času od l. 1919 dalje.

Problem socialnega zavarovanja

**Pravico do zavarovanja imata nameščenec in delavec, oba
v enaki meri**

Nekateri bi radi problem social-
nega zavarovanja parcelirali in de-
lili po teritorijih, družabnih stopnjah
in stanovih. Če pa govorimo o pro-
blemu socialnega zavarovanja v naši
državi, moramo načelno stati na sta-
lišču.

**da je socialno zavarovanje po-
trebno za vse one državljane,
ki žive od meznega dela, to
so nameščenci in delavci vseh
kategorij, v kolikor dopušča
današnji razvoj družbe, da se
organizacija tega zavarovanja
z uspehom more izvesti.**

Problem je sicer težaven. Gospodar-
ske razmere so pa že toliko razvite,
da more trezen opazovalec uvideti,
da je problem aktualen. Izvedbo pro-
blema utegne deloma ovirati nevi-
devnost gospodarskih krogov, delo-
ma pa »politično«
pikolovstvo ele-
mentov, ki hočejo natveziti javnosti,
da je vprašanje za tega ali onega
specialno, nujneje, drugačno, ali manj
ali bolj važno.

Na dnevnem redu imamo razšir-
jenje pokojninskega zavarovanja v
Ljubljani na vso državo in uvedbo
starostnega zavarovanja za delavce.
Vrši se polemika o tem, ali naj se iz-
vede enotno pokojninsko zavarova-
nje za delavce in nameščence ali lo-
čeno za nameščence in delavce.

**Načelno smo mi za enotno za-
varovanje,**

ker bi to imelo silne prednosti pred
ločenim. Toda stanje stvari je danes
tako, da je izvedba takega zavarova-
nja iz tehničnih in oportunističnih
razlogov skoraj nemogoča. Zato je
naše minimalno stališče, da naj se
uvede in izvede oboje zavarovanje
magari ločeno, vendar pa za vso dr-
žavo in na način, da obstoječe usta-
nove, oziroma pridobljene pravice
delavcev in nameščencev ne bodo tre-
pele škode. V tem morajo biti edini
nameščenci in delavci in je upati, da
tudi na strani delodajalcev ne bo
preveč odpora, ker tudi njim ne more
biti vseeno, kakšen je socialni polo-
žaj nameščencev in delavcev. Držav-
na uprava je pa še prav posebno in-
teresirana, da pokojninsko zavarova-
nje izvede, ker je iz javnih sredstev
nemogoče nositi naraščajoča breme-
na, ki so potrebna za socialno pre-
skrbno delavcev in nameščencev, ka-
terim novo zavarovanje lahko nudi
vsaj skromno socialno zaščito v nuj-
ni potrebi.

To je problem, ki interesira delav-
ce in nameščence cele države in te-
mu problemu moramo posvetiti svo-
jo agitacijo vsi, ki že imamo deloma
to zavarovanje in tisti, ki ga še ni-
mamo, čeprav bo stvar izpočetka or-
ganizatorično nekoliko trpela in če-
prav bomo morali nekaj malega žrt-
vovati v svojem prestižu ali celo ma-
terialno.

**Realizacija problema v čim
popolnejši obliki mora biti naš
prvi princip, toda realizacija
pod vsakim pogojem.**

Obstojajo teritorialne razlike v so-
cialnem in gospodarskem položaju
v državi. Neresnično pa je, da bi
južno gospodarstvo težje prevzelo to

breme kakor naše, resnica je le, da
južno gospodarstvo težje pojmuje
tako dolžnost. To pojmovanje bo
treba šele importirati reakcionarne-
mu gospodarstvu, ki celo ob ugod-
nejših pogojih (hujši eksploataciji
delavstva) producira kakor pri nas.

Vprašanje torej ni, ali naj se iz-
vede skupno starostno zavarovanje
za nameščence in delavce, pač pa
ali se uvede in izvede ali ne.

Jako neumestno je torej v tem
trenutku (»Slovenec«
) ventilirati
vprašanje, kateri »stan«
je bolj imen-
niten: nameščencev ali delavcev. To
predvsem ni vprašanje trenutka. Če
pa hočemo že biti konkretni, mora-
mo priznati, da je socialni položaj
nameščencev danes slabši, kakor
delavca. Navedimo samo primer:
Neki obrat v L. je imel nameščenca,
dobro kvalificiranega, z mesečno
plačo 1200 Din. Podjetnik se je za-
smilil sam sebi, pa je rekel name-
ščencu: Poišči si drugo službo; za
tak denar, kakor jaz plačam, itak ne
moreš ostati pri meni. Sprejel je
podjetnik drugega nameščenca, tudi
dobro kvalificiranega, mu dal 600
Din mesečne plače in obenem s po-
gojem, da bo opravljal nekatere po-
sle »gospodinske pomočnice«. Ali ni
ta nameščenec na slabšem kakor ce-
lo nekvalificirani delavec?

**Ni sramotno delo, sramotna
je plača.**

In če potem trdi klerikalni žurnalst,
da to vendar ne gre, da bi se name-
ščenci vzporejali z delavci, ker pri-
padajo boljšemu srednjemu stanu,
potem ne vidimo v tem nič drugega
kakor demagoško hauziranje s pro-
blemom, ki naj bi oviralo razpravo
direktno o problemu samem.

**Gospodarski razvoj je spravil
nameščence prav na tisto
stopnjo kakor so delavci.**

In proletarizacije nameščencev ne
bo pospeševalo socialno zavarova-
nje, ampak jo pospešuje gospodar-
ski proces družabnega sistema in je
v tem naziv »srednji stan«
prav nič ne ovira. V boljših časih so si na-
meščenci in nekatere stroke res pri-
borile boljši socialni položaj, toda
danes zija neusmiljeno brezno so-
cialne bede pred njimi, da padejo
vanje in je le skupna in solidarna
obramba delavcev in nameščencev
v stanu napraviti jez pred še glob-
ljim padcem.

In en tak jez je najširše social-
no in pokojninsko zavarovanje.

Rekriminacije o tem, kakšne raz-
like so med delavci in nameščenci,
nimajo pomena. Pokojninsko zava-
rovanje naj se razširi na vso državo,
to je temeljna zahteva. Važna je ob-
lika, važna je organizacija, toda bi-
stvo to ni. Zaenkrat naj se uvede v
sedanji obliki; kako bo nadaljnji raz-
voj, bo pokazal čas, dasi želimo, da
bi bil najboljši in najpraktičnejši.

Nam in menda vsakomur je jas-
no, da je tendenca, da se javne sa-
moupravne korporacije v državi or-
ganizirajo centralistično. Tej ten-
denci se ne moremo izogniti in bo
naloga onih, ki bodo izvedli organi-
zacijo, da vpoštevajo pri tem vse
momente, da bo izvedba čimboljša

Marsejski memoran- dum predložen

Jugoslovanski zunanji minister
Jevtić je v ponedeljek izročil marsej-
ski memorandum tajništvu Društva
narodov v Ženevi.

V Španiji

zapirajo borce za republiko dalje

V Španiji neprestano zapirajo
osebe, ki so na sumu, da so se ude-
leževale zadnjega protestnega giba-
nja. Režim je popolnoma pod vpli-
vom klerikalnega fevdalizma. Samo
v Ovideo so zaprli nad 300 oseb.

Protifašistovske de- monstracije v Berlinu

V Berlinu je ogromen cirkus, ki
so ga antifašisti uporabili za protifa-
šistovsko demonstracijo. Ko se je
predstava začela in so ugasnile luči,
so se raz galerijo oglasili klici v ko-
ru: »Proč z lakotno vlado!«
Ker so se demonstracije ponovile, je bila
predstava zaključena, izhoda pa so
zasedli SS-oddelki, ki so aretirali
okrog 300 oseb.

Podatki o delu

V Rusiji 23 milijonov delavcev

Ruski centralni strokovni svet je
izdal poročilo za VII. sovjetski kon-
gres z ozirom na predstoječe volit-
ve sovjeto. Poročilo pravi, da je po-
litika industrializacije in kolektiviz-
acije kmetijstva zmagala. Število
zaposlenih delavcev in nameščencev

je naraslo na 23 milijonov,

dočim jih je bilo še 1931 le 17 milijo-
nov. Mezde se neprestano višajo,
znašajo pa od 60 do 700 rubljev.
Mezdni fondi, ki so znašali 1931 v
celotnem gospodarstvu 21 milijard
rubljev, bodo znašali 1934 že 41 mi-
lijard. Povprečna mezda je v tej do-
bi narasla od 93 rubljev na 148 rub-
ljev.

Za stanovanjske stavbe se je po-
rabilo v štirih letih 5552 milijonov
rubljev. Socialno zavarovalni prora-
čun je narasel od 2850 na 5300 mi-
lijonov. Tudi skrbstvo za otroke se je
v teh letih izboljšalo, za katero se je
izdalo 1934 nad 840 milijonov, dočim
v letu 1931 komaj 45 milijonov. Na
vseučiliščih je bilo 272.000 sluša-
teljev, sedaj jih je 420.000. Za telesno
vzgojo se je izdalo strokovnim orga-
nizacijam 1931 16 milijonov, 1934 pa
48 milijonov. (»Prager Presse.«)

in da bo enako strogo ščitila pravi-
ce članov in tudi rigorozno vztrajala
na izvrševanju dolžnosti napram
onim, ki bi hoteli zavarovanje sabo-
tirati. To so stvari praktičnega iz-
vajanja zavarovanja.

**Gre torej za uvedbo zavarova-
nja in samo za to**

v sedanjem položaju. O drugih stva-
reh pa se bodo delavci in nameščenci
še pomenili; zakaj boj za to zava-
rovanje je majhna epizodica iz bo-
jev za socialne pravice.

In samo na to točko je treba na-
periti sedaj vse sile, ker je vprašanje
nekak temelj nadaljnji socialni poli-
tiki.

2000 udeležencev na

veličastni manifestaciji socialističnega delavstva v Mariboru

Proslava 25 letnice tivolske resolucije

Mariborsko marksistično delavstvo je dne 25. oktobra svečano proslavilo 25 letnico »Tivolske resolucije«, ki vsebuje narodnostni in državno-politični okvirni program jugoslovanske socialne demokracije in je bila sprejeta na konferenci jugoslovanskih socialno demokratičnih strank dne 21. in 22. novembra 1909 v Ljubljani, v hotelu »Tivoli«.

Zavest in zvestobo socialistični ideji je pokazalo mariborsko delavstvo tudi o priliki nedeljske proslave, katero je priredil Krajevni medstrokovni odbor v Mariboru. Velika »Unionska« dvorana je bila nabito polna delavstva in se je opazala zlasti lepa udeležba tudi s strani ženstva. Manifestacijo je otvoril predsednik Krajevnega medstrokovnega odbora (Strokovne komisije), s. Adolf Jelen, nakar je zaigrala železničarska godba ter zapel združen pevski zbor pod vodstvom g. Karola Cibića »Delavski pozdrav«.

Sledil je referat s. dr. Celestina Jelenca iz Ljubljane o historičnem pomenu socialistične jugoslovanske resolucije.

Poročevalec sodrug dr. Jelenec je povdaril:

»Jugoslovanski proletarijat je deklariral svojo voljo za popolnim zedinjenjem vseh Jugoslovancev na Balkanu že pod habsburškimi diktatorji, ko je bilo to še nevarno, mnogo prej, kakor vse meščanske stranke,

ki bi rade danes očitale jugoslovanskemu proletarijatu anacionalnost in premalo patriotizma.«

Socialistične stranke so si bile vedno edine radi Jugoslovanstva

Po prevratu se je sicer socialistična stranka cepila na več struj. Nobena socialistična frakcija ni menjala svojega programa glede jugoslovanskega edinstva, ampak so vse socialistične grupacije ostale pri programu, ki ga je sprejela socialno-demokratska stranka o zedinjenju vseh južnih Slovanov s tivolsko resolucijo že leta 1909 v Ljubljani.

Nato je govoril se s. Josip Petijan, o najaktualnejših socialnih vprašanjih delavstva v Jugoslaviji ter zahteval od vlade pozitivne ukrepe proti brezposelnosti in za izvedbo socialnega zavarovanja, zlasti starostnega, ki ga v Jugoslaviji še vedno nimamo. Stvarno je referent zavračal pojave fašizma, ki so baš za Jugoslovane najnevarnejši eksperiment. Govornika je masa delavstva ponovno prekinjala z navdušenim aplavzom.

Manifestacija je končala z novo mogočno delavsko pesmijo združenega pevskega zbora ob spremljevanju železničarske godbe ter zapustila ob zaključenem govoru predsednika s. Jelenca pri delavstvu najgloblji vtis.

Ameriška „Prosveta“ in Jugoslavija

Nedavno tega smo čitali v nekem nacionalističnem listu poziv oblastim, da naj prepovedo uvoz glasila slovenske narodne podporne Jednote v Čikagi, »Prosveta«, radi njenega državi sovražnega pisanja. Nimamo namena zagovarjati »Prosveto«, ker nimamo za to od nikogar nobenega pooblastila, kljub temu pa smatramo za svojo dolžnost, da seznanimo javnost s stališčem, ki ga zavzema oklevetano glasilo do Jugoslavije. V št. 216 »Prosvete« čitamo:

Preostaja nam malo časa in še manj volje, da bi se prepirali s hrvaškimi komunisti o »nacionalnem oslobodjenju« Slovenije, Hrvaške, Črne gore in Macedonije, sploh o razdrobitvi Jugoslavije na pet ali šest drobnih koščkov, kar oni hočejo. »Nacionalno oslobodjenje« te vrste je njihova zadeva — in pa zadeva hrvaških nacionalistov-separatistov, ki iščejo to »oslobodjenje« s pomočjo ogrskih in italijanskih fašistov! — ni pa zadeva »Prosvete«. Če misli glasilo hrvaških komunistov, da nas je zadelo v živo, ko piše, da »uredniki Prosvete zaslužijo pohvalo belgrajskega režima in orden belega orla« ter druge slične traparije brez glave in repa, se moti. To so fraze, ki pri nas nič ne pomenijo. Kar pri vsem tem nas zanima, je dejstvo, da se za »nacionalno osvoboditev« Hr-

vatske in Slovenije — in ekonomsko razdrobitev Jugoslavije, ki je še tak, kakršna je geografsko danes, ekonomsko revna in nezmožna, da bi se sama industrijsko razvila (kako zmožni bi bili šele posamezni »nacionalno svobodni« kosi te Jugoslavije!) — ogreva tudi Mussolini in ogrevajo se dunajski klerofašisti!

Seveda je »Prosveta« prinesla med ostalimi poročili v zvezi z atentatom tudi vesti, ki so jih tedaj širile ameriške časopisne agencije in je kot informativni list to tudi morala storiti, da zadovolji svoje čitatelje. Na podlagi zgornjih izvajanj pa se vsakdo lahko sam prepriča, ali je kdo upravičen napadati »Prosveto« radi njenega »državi sovražnega stališča«.

Volitve v Franciji

Glavni odbor socialistične stranke v Franciji se je te dni bavil z bodočimi parlamentarnimi volitvami (1935). V nedeljo, 25. t. m. se je sestel kongres stranke, ki je odločeval o tem, ali bo mogoče v volitvah enotna akcija socialistov in komunistov, ali ne. S tem, da je Rusija odklonila priznanje ruskih socialnih demokratov, je položaj jako otežkočen.

blizali ostenju, kjer bi morali najti ostale tri žrtve. Ob steni, kjer je zasulo nesrečnega Dramška, so med skrbnim razkopavanjem našli nekaj večjih ožganih kosti in očrnelo lobanjo. To je bilo vse kar je ostalo od mladega, veselega in prijaznega fanta. Vendar pa nihče ni vedel, čegave so te kosti, ker so tisti, ki so se v trenutku, ko se je zrušil prvi zasip, ostali na izkopu vsi mrtvi.

Medtem je tudi ostala partija, ki je kopala nov rov z južne strani, prodrla do kraja. To se je takoj blagodejno občutilo; kakor svinec težak in s strupenimi plini nasičen zrak v prostoru, ki ga tudi vetrenjače niso mogle razgibati in osvežiti, se je takoj začel čistiti. Dihanje je postalo znošnejše. Čutila se je zračna cirkulacija. Proces tlenja se je pospešil, tu in tam so se pojavili na kupih preostale sipe grebeni žive žerjavice, iz katerih je zdaj pa zdaj vzhlipnil plavkast ognjen zubeljček, vročina

K proračunski debati v parlamentu

Beden položaj upokojencev tobačnega monopola

V osnutku državnega proračuna za leto 1935-36 je predvideno 11 milijonsko povečanje izdatkov za pokojnine in invalide. Ker bo prišlo v bodočih dneh do proračunskih debat v parlamentu, želimo opozoriti na pereče vprašanje upokojencev tobačnega monopola. Sicer so upokojenci tobačnih tovarn že nešteto krat dvignili svoj glas za izboljšanje svojega nad vse bednega položaja, vendar so ostala vse do danes njihova prizadevanja »glas vpijočega v puščavi«. Ne bomo naštevali, kaj vse so podvzele organizacije na merodajnih mestih za končno ureditev pokojnin teh siromakov, ugotavljamo le, da s sedanjimi prejemki tobačnemu upokojencu še daleč ni zagotovljen najnujnejši življenjski minimum. Vzemimo konkreten slučaj uslužbenca tobačnega monopola, ki po polnih 35 letih službe prejema mesečno pokojnino v znesku 320 dinarjev in razen tega nima nobenih drugih dohodkov, niti premoženja ali prihrankov. V teh časih neznosne druginje in splošnega pomanjkanja bi taka pokojnina zadostovala kvečjemu za stanovanjsko najemnino. Vpoštevati je namreč treba, da je monopolski upokojenec v večini slučajev navezan na bivanje v mestu ali najbližji okolici mesta, kjer je bilo torišče njegovega aktivnega delovnega razmerja.

Večina upokojencev je za samostojno pridobivanje življenjskih sredstev fizično nesposobna,

a v kolikor bi bila še sposobna, ne more najti zaposlitve radi latentne brezposelnosti. Ali so ti resnično zaslužili, da po tolikih letih zvestega dela v državnem podjetju na stara leta nimajo niti za vsakdanji kruh? Pravilnik o pokojninah in podporah upokojenega monopolskega delavstva iz

l. 1927 predvideva za delavca monopolne režije,

ki je prebil 40 let v tobačni tovarni, 80 Din temeljne pokojnine in 250 Din doklade; skupaj torej 330 Din mesečno.

Toliko prejemajo ... služkinje, ki imajo razen tega še popolno oskrbo pri svojem delodajalcu.

Nedavno so organizacije predložile upravi monopola v Beogradu načrt radi regulacije pokojnin tobačnega delavstva. Ta načrt vsebuje kategoriranje upokojencev in zvišanje pokojninskih doklad do take višine,

da bi bilo monopolskim upokojencem omogočeno vsaj skromno, od privatne podpore neodvisno življenje.

Obljubljeno je bilo, da bo predloženi načrt poslan na vpogled Delavskim zbornicam, ki naj bi napravile k načrtu svoje opazke oziroma dopolnila, nakar bi se formuliral definitivni zakonski osnutek novega pravilnika o pokojninah in podporah upokojencev monopola. Dasi je zadeva nujna, vendar so merodajni činitelji ubrali po stari navadi zopet birokratično pot in se bo stvar vlekla v neskončnost. Na vrata pa trka zima, ki pri naša siromakom nove težave in nejevolje. Bilo bi več ko človeško, da bi gg. poslanci v proračunskih debatah spravili na dnevni red tudi vprašanje upokojencev tobačne režije in g. finančnega ministra pripravili do tega, da bi se izboljšanje položaja teh revežev rešilo še tekom proračunske debate, ker se morajo v to svrhu votirati tudi potrebna sredstva.

Andrej Ropret,
upokojenec tobačne režije.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Doma in po svetu

Pritožba Jugoslavije zaradi marsejskega umora se utegne obravnovati že na sedanjih seji Društva narodov, ki se sestane dne 3. ali 4. decembra. Sklepalo se bo vsaj o taktiki, kako naj se pritožba reši. V diplomatskih krogih so mnenja, da v tej zadevi ne pride do resnejšega konflikta.

Spominska plošča žrtvam na »Suhem bajerju«. V nedeljo so odkrili na vojaškem strelišču (suhem bajerju) pod Golovcem žrtvam avstrijske soldateske spominsko ploščo. Tam je bilo ustreljenih okoli petnajst »izdajalcev«, oziroma sovražnikov stare monarhije opravičeno ali neopravičeno. Kdo bo to dognal?

Avstrijske legije v Nemčiji razpuščene. Kakor znano, so avstrijski fašisti bežali v Nemčijo. Tam so organizirali avstrijsko legijo, ki je štel nad 6000 mož s sedežem v Monakovem. V legiji so neopravičeno za-

pravili okoli dva milijona dinarjev. Nemci so se žrtev naveličali in legijo dne 1. decembra kratkoma razpušče. Voditelja Frauenfelda je Hitler pozval v Berlin, da se opraviči, kar pa ne bo nič pomagalo.

Kako prisegajo čehoslovaški vojaki. Tekst prisige čehoslovaških vojakov glasi: »Prisegamo, da bomo drug drugemu ljubili, da bomo eden drugemu zvesto stali ob strani, da se v nevarnosti ne bomo zapustili, ampak se do konca branili tako, kot nam veleva moška čast in zavest državljanov dolžnosti.« — Tekst te prisige je torej precej različen od teksta prisige v drugih državah.

Plebiscit v Posaarju. Nemčijo silno vznemirja stališče Francije, ki, kakor se zatrjuje tudi v slučaju, ako bi plebiscit izpadel v korist Nemčije, ne namerava odstopiti Posaarja poprej, preden ne bo Nemčija poravnala vseh obveznosti, ki so s Posaarjem v zvezi.

je tu in tam postala še hujska, a možje so vendar občutili veliko olajšanje.

Ostala je še zadnja, visoka bariera tlečega zasipa, ki ga je bilo treba odstraniti. Spravili so se nad njo z združenimi močmi, z obeh strani. Ker je radi novega prepaha pričela nevarno žareti so od obeh strani naravnali nanjo iz cevi močne curke vode. Zašumelo je in zacvrčalo in prostor se je napolnil z gosto vročo paro, da so za nekaj časa morali vsi zbežati. Ko se je zrak izčistil so spet šli na delo. Vrh kupa je tvorilo kadeče se blato, v notranjosti je pa še dalje tlelo, vendar najhuje je bilo premagano.

Skrbno so pregledovali vsako lopato grušču, predno so ga vrgli v voziček, ne bi li kje našli ostanke zadnjih dveh nesrečnih žrtev. Našli niso ničesar. Šele proti koncu, ko je bil že skoro ves zasip odstranjen, so

čisto pri tleh našli sežgane podplate škornjev, ki so bili naogosto podkovani z velikimi žebli. Ti žebli so se od vročine stopili in se sprijeli in stvorili čudno hrupavo ploščo, kakor kos železne žindre. Nekoliko vstran so pa izbrskali iz sipe par podkev, kakor jih mnogokrat nosijo rudarji pribite na petah svojih škornjev. Tudi tem se je poznalo, da so bile v ognju, ohranile pa so še svojo obliko.

Ničesar drugega niso našli od obeh rudarjev, ki sta nekdanj nosila ta obuvala. Postala sta prah in pepel, predno so ju položili v zemljo.

Zavili so ostanke ponesrečenih, kolikor so jih našli, v ponjave, te so zložili v vozičke in jih ponoči spravili ven, ko je kolonija spala. Spravili so jih v malo mrtvašnico poleg male rudniške bolnice, ki so jo nato zaklenili, da ni nihče brez vednosti streznika mogel vanjo.

(Dalje prihodnjič.)

Tone Maček:

119

Slučaj Kumberger

Ni se dal izravnati, pustili so ga kakor je bil. Eden je pa stal pokoncu, pritisnjen ob steno, za katero se je bil v usodnem trenutku najbrž oprijel in ga je tako zasulo. Odkopali so ga in podprli tisti črni, ožgani štor s koli, da se ni prevrnil. Hoteli so pustiti trupla tako kakor so jih našli, da jih vidi komisija.

Napredovali so počasi, delo je bilo težavno. Sproti so si morali utrjevati strop. Mesto lesenih prečk so potegnili pod strop stare železne tračnice, preko njih pa so potegnili pločevino. Leseni opaži ne bi dolgo vzdržali. Močni leseni podporniki, ki so nosili železno stropno ogrodje, so bili s posebno snovjo impregnirani, da jim ogenj ni mogel škodovati.

Čez dva dni so izpraznili že večino zasutega izkopa. Oprezno so se

Knjige Cankarjeve družbe

(Konec.)

Peta knjiga je naš običajni Koledar.

Gradivo, ki je letos v njem zbrano, predstavlja zaokroženo celoto: borbo proti fašizmu. Odlomek romana »Iz tretjega carstva« od Walterja Schönstedta, nam slika strahotno divjanje nacionalno-socialističnih tolpe v Nemčiji proti marksizmu. Prevedel Talpa. Angela Vodetova se nam predstavlja z daljšim člankom »Fašizem in žena«, ki bi ga morala prečitati vsaka slovenska žena, da se seznani z bistvom fašizma, ki, dokler je v opoziciji obljublja vsem ljudem, tudi ženam, zvezde z neba, ko pa pride na oblast, pa hitro zadrzne mošnjo svojih obljub in vrže ljudstvu svoj jarem na vrat, ženo pa potisne popolnoma v srednjeveško suženstvo. V Vodetovi smo dobili odlično boriteljsko za enakopravnost žene. Napisala je tudi knjigo »Žena v današnji družbi«, o kateri bomo še prihodnjič poročali. Sledi članek Karla Marxa »O mameščanstvu«, zatem pa novela »Lisiak« od Ignazija Siloneja, ki je čitateljem »Svobode« znan po svojem romanu »Fontamara«. (Prevedel Talpa.) Od istega pisatelja je tudi nadaljnji informativni članek »Fašizem in katoliška cerkev«, iz katerega spoznamo vse tajne vezi med obema vodilnima silama v Italiji. (In tudi drugod, ker redko fašistično blebetanje v našem katoliškem tisku je le preračunano manevriranje, ki pa paznega zasledovalca ne more preslepiti. Treba se je samo spomniti naših rojakov na Primorskem in Koroskem.) Članek je opremljen z uspešnimi karikaturami. (Prevedel Talpa.) B. Traven (znan Svobodašem po romanu »Zaklad Sierre Madre«) nam v črtici »Diplomati« opisuje razmere v Mehiki pod bišvo diktaturo Diaza. Britni Mehikanci so se takih pijavk za vselej otresli. (Prevedel Talpa.) Najobširnejši je Talpin članek »Revolucionarno leto 1948«, opremljen z mnogimi sodobnimi ilustracijami. Njegovi zgodovinski članki se odlikujejo po preciznem podajanju dejstev ter domaćem in lahkomisljivem slogu. Pozna se, da se mož dobro poglablja v snov, ki jo obdeluje. Naš sodrug Ivan Vuk-Starogorski nas letos v svoji reportaži »Na obisku pri močeh robotih«, vodi skozi jeseniške plavže, opisuje nam težak in nevaren proces pridelovanja različnih oblik sirovega železa, opisuje nam delovanje močnih strojev v prostranih dvoranah velike tovarne, pa tudi trpljenje onih, ki so obsojeni, da v njih za kos kruha prodajajo svojo mladost in zdravje. — Lani nas je povedel v steklarne v Rogaske Slatine, letos na Jesenice, prihodnjič nam pa pokaže močnejše Trbovlje, ali Mežico-Črno, ali Ruše. Na ta način se spoznavamo in vemo drug drugega ceniti. — Sodrug B. K. nas vodi v svojem potopisu »Prerokstva v Delphih« z izletniškim parnikom na zanimivo potovanje v Grčijo, polno sledov in spominov na nekdanjo slavno antično dobo. Rod grških modrijanov tudi danes ni prestal filozofirati in razmišljati. Njegova filozofija se pa danes imenuje marksizem. Avtor se s takimi mošnjimi proletarci v njihovem jeziku ni mogel sporazumeti, ko pa jim je zažvižgal melodijo »Internacionalno«, so ga objeli kot svojega sodruga in so ga naenkrat v vsem

razumeli. Internacionalna vstvarja iz vseh narodov brate. — Leon Detela nam v članku »O bistvu življenja« tolmači nastanek življenja in živih bitij iz enostaničnih bitij, bakterij, do popolnosti živalskega, oziroma človeškega organizma. Pojasnjuje nam nastanek življenja in njega smrt. Lahko umljiv pouk iz elementarnega naravoslovja.

Pesmi so prispevali Mile Klopčič: Ceste pred pomladjo in Blazni France; Ina Slokanova: Na trgu in Njegov obisk; Sol: Pesem nezaposlenih.

Od domačih ilustratorjev, zastopanih v Koledarju, moramo omeniti predvsem Ljubivoja Ravnikarja (ki je priredil tudi zelo učinkovito naslovno stran Koledarja v dveh barvah) s svojo pretresljivo risbo »Gladovna stavka« rudarjev v podzemlju. Maksim Sedej je zastopan s tremi novimi linorezi, ki smo jih že lansko leto na tem mestu radi njihove svoje originalnosti pohvalili. Letos je vzbudil z njimi pažnjo tudi na razstavi v Zagrebu. Peter Loboda je napravil iz mavca markantno glavo Ivana Cankarja, ki je v Koledarju fotografirana.

Naj mi bo dovoljeno našteti še par nedostatkov v Koledarju, ki sem jih že lansko leto omenil: preko borgega koledarčka na eni strani bi se še prešlo, čeprav bo marsikak delavec pogrešal par praznih strani za beležke. Izostanek kazala se pa ne more oprostiti. Ta je neobhoden pri knjigi s tako pestro vsebino. Preden najdeš kako stvar, moraš celo prelistati. Enako pogrešamo tudi letos običajnega opisa najvažnejših dogodkov v minulemu letu širom sveta. Koledar ne more biti samo književni almanah, ampak tudi letopis. Časopise malo kdo hrani, koledar se pa tudi v poznejših letih večkrat prelista, ko se želi človek poučiti o preteklosti. Upamo, da se bo v prihodnje to vpoštevalo. Tudi se mi zdi krog Koledarjevih sotrudnikov preozek: ne samo, da ni niti enega srbohrvatskega prispevka, tudi naši domači so redki. Od desetih prispevkov v prozi jih je sam urednik prispeval šest. Če pomislimo, da je istočasno moral prevesti tudi oba zvezka Beerove zgodovine, je to vsekakor prehuda obremenitev. Ne smeli bi pustiti, da nam tako odlične sile prehitro obnemorejo. Naj bi se vsako leto pravočasno poskrbelo za delitev dela, ker ne verjamem, da bi ne našli v naših krogih še koga, ki bi mogel kaj prispevati. Kje so vsi tisti, ki jih je urednik naštel v prvem letniku Koledarja v svojem članku »Slovenska socialna književnost«? Menda še niso vsi pomrli? In če bi, ali si nismo znali v tem času vzgojiti nobenega naraščaja? Ne verjamem. Samo prilike nima, da bi mogel pokazati in razviti svoje sposobnosti.

O tem vprašanju bi bilo treba razmišljati, da nam ne bodo nasprotniki vedno očitali, da prodajamo samo importirano socialnost. Sicer nam bodo to vedno očitali, pa naj damo kdove kako »umetnino«, ker smatramo identično s slovenstvom samo klerikalizem in hura-patriotizem, vendar bi lahko pokazali, da tudi mi nismo morda impotentni in bi lahko zavezali vsaj najnesramnejše jezike.

T. M.

Mariborska železničarska stanovanja pred sodiščem

Tožba dunajske zadruge odbita

V Mariboru so si znali pred vojno železničarji s svojo strokovno in celo vrsto drugih železničarskih organizacij priboriti marsikatero dobroto, od katere še živijo danes, ko so železničarske organizacije žal na tleh. Med drugim so si ustanovili železničarji pred vojno tudi takozvano »Občekoristno splošno stavbeno stanovanjsko in naseljeno zadruge, ki je imela svoj glavni sedež na Dunaju, a je zidala po vseh večjih krajih lepe stanovanjske hiše za železničarje.

Posebno lepi dve hiši je postavila ta zadruge tudi v Mariboru, in sicer v Kežarjevi ulici (v Melju) s 14 stanovanji in v Betnavski ulici z 48 stanovanji, torej skupaj 62 stanovanj.

Naše ministrstvo financ je leta 1924 dovolilo tej dunajski zadruzi davčne olajšave pod pogojem, da se morajo poslopja do leta 1964 uporabljati za delavska stanovašišča in v blagor delavstva. Zadruga ima med železničarji v Mariboru še precejšnje število članov, ki so pred vojno z vplačili zadrugi deležev pomagali graditi te hiše s svojo zlato valuto, da bi imeli na stara leta v svojem železničarskem domu cenena in zdrava stanovanja. Vodstvo zadruge na Dunaju pa je nekako pozabilo na to žrtve mariborskih zadrugi in jim ni pošiljalo vsa leta niti poročil o delovanju zadruge, in zlasti niso imeli mariborski člani razen enega nobenega vpliva na upravo hiš, niti stanovanj v hišah. Vsled tega so se proti zadrugi množile pritožbe.

Banska uprava je vsled tega pred meseci imenovala zadruzi v Mariboru za upravo hiš

komisarja in upravni odbor,

ki ga tvorijo obrtnozadružni nadzornik g. Ignac Založnik kot zastopnik vlade in predsednik odbora, ter člani železničarji Langer Simon, Bibič Martin, Zupanc Jožef in Bizjak Ludvik. Ta odbor je prevzel upravo hiš in s tem tudi pobiranje najemnine s 1. julijem t. l.

Dunajska zadruge pa je vložila namto proti navedenim 4 železničarjem Langerju, Bibiču, Zupancu in Bizjaku po dr. Belančju tožbo na okrožno sodišče,

da jim isto prepove nadaljno razpolaganje s hišo in denarjem. Vrednost te tožbe so

ocenili z Din 25.000.—. Toženi odborniki so pri razpravi po svojem zastopniku dr. Avg. Reismanu ugovarjali, da so oni le organi Banske uprave in so poslovali le v njenem imenu ter jih radi tega lastnica hiš sploh ne more tožiti. Če smatra zadruge, da odlok ni upravičen, se naj tožnica obrne s tožbo proti banki upravi.

Okrožno sodišče se je priključilo tem ugovorom tožnih, tožbo zavrnilo in ugotovilo, da so upravljali toženci posle, ki jih smatra zadruge kot nedopusten poseg v njeno lastnino, le kot organi, postavljeni od državne uprave v javnem interesu in v okviru delokroga, določenega od banske uprave. Zato toženi ne odgovarjajo osebno za ta dejanja, ampak le oblast, od katere so toženi imenovani. Tožeca zadruge mora plačati nastale stroške. — Razven te tožbe je vložila zadruge proti istim odbornikom še tudi dve tožbi na vrnitev pobrane najemnine pred sreskim sodiščem. Te pravde pa še niso končane.

Ljubljana

Poneverbe v Strojnih tovarnah in livarnah v Ljubljani. V gornji zadevi smo še zvedeli, da Strojne nimajo poravnane niti pare škode. Umaknile pa so predlog na progon proti Strickbergerjevi in Florjančiču očividno zato, ker si niso obetale od cele stvari drugega kot moralno škodo, ker je kapitalistično časopisje tako senzacionalno o stvari poročalo in skušalo stvar celo politično izrabiti. Proti Govekarju pa je po naših informacijah progon ustavljen zato, ker se je izkazalo, da ni ničesar zakrivil in bi bil oproščen. Delavski in uradniški fond, pri katerem je Strickbergerjeva tudi nekaj manipulirala, je bil glasom ugotovitev v kaz. spisu z dnem 31. 7. 1928 popolnoma v redu ter naložen v skupnem znesku Din 229.562,30.

Beda progovnega delavca na koroški progi

Iz pripovedovanja železničarja pri zaslišanju

Maribor, novembra 1934.

Jaz sem z drugimi delavci vred razložil zastopniku direkcije vse moje gorje, ki je povzročilo, da sem bil prisiljen tožiti za svojo razliko. Imam namreč doma bolno ženo. Razen tega sem prišel vsled številnih izstavitvev v take dolge, da so me začeli trgovci tožiti in rubiti.

Zasluižim namreč sedaj komaj nekaj nad 400 Din

in moram s tem rediti sebe in ženo. Vsled tega sem si moral vzeti tako stanovanje, da ga odslužim z delom, pa mi vseeno ne ostane toliko od plače pri progovni sekciji, da bi mogel kupiti za oba hrano in obleko.

Do sedaj je veljal odlok, da bomo delali ta mesec samo 14 dni, včeraj pa je že prišlo do direkcije obvestilo, da bomo delali

vse dni ta mesec. Za december pa še ne vemo, koliko bomo delali. Po prvotnem obvestilu bi odpadlo na december komaj kakih 8 delovnih dni. Zasluži na dan 28,80 Din. Od tega pa mi še odtegnejo za bolniško blagajno, za provizijski sklad, za službeni davek in 1% prispevek k uslužbenškemu davku. Če bi dobil takoj vso razliko, bi si lahko nabavil za zimo obleko, zabelo, drva in podobno, kar vse nujno rabim, ker sem brez zimске obleke, zabele in kurjave.

Tako podobno so slikali zastopniku direkcije državnih železnic svoje bedno stanje tudi moji tovariši. Dolžni so vsi povprek, samo da je pri nekaterih še hujše, ker imajo otroke. Tako ima eden tovariš celo 6 otrok in zasluži komaj 32 Din na dan, od katerega zaslužka pa mu seveda tudi odtegnejo za davek, bolniški fond, pokojninski fond itd.

Akcija za obrambo pravic vseh vrst privatnih nameščencev

Izvršni odbor je na svoji prvi seji sklenil, da skliče za dne 29. novembra t. l.

skupno zborovanje vseh privatnih nameščencev,

katero se bo vršilo v dvorani Delavske zbornice v Mariboru ob pol 20. uri, na katerem se bo razpravljalo in zavzelo stališče napram vprašanju pokojninskega zavarovanja za vse nameščence v državi, izvajanja obrtnega zakona in zakonske določbe minimalnih plač za vse delavce in nameščence v državi.

Vse privatne, trgovske in farmacevtske nameščence v Mariboru in okolici vabimo, da se prvega skupnega zborovanja številno udeležijo, da s tem pokažejo pred javnostjo svojo voljo, da hočejo braniti svoje pridobljene pravice, za njihovo izboljšanje in pridobitev novih.

V slogi je moč!

Za medstrokovni odbor:

Petecan Josip, t. č. predsednik.

Sušnik Ivan, t. č. tajnik.

Maribor

Čemu razburjenje?

Mariborska podružnica Narodne strokovne zveze oz. njen komisariat se pritožuje v »Večerniku« z dne 22. novembra, da vodja mariborske ekspoziture Delavske zbornice, Čeh, ni postopal objektivno in nepristransko ob priliki intervencije pri tvrdki Thoma, ker baje ni pustil, da bi se udeležila intervencije poleg zastopnikov svobodnih strokovnih organizacij tudi zastopnika narodne strokovne zveze.

Gospodje »narodni«! Pustite Čeha pri miru! Če se niste mogli udeležiti intervencije, potem je to Vaša zasluga in pa krivda podpisanega in vseh zaupnikov. Vaša zasluga radi tega, ker ob priliki zadnjih volitev obratnih zaupnikov niste imeli v omenjeni tovarni niti toliko članov, ali vsaj toliko pristavev, da bi mogli sestaviti kandidatsko listo, za katero ste rabili 6 kandidatov in 6 namestnikov, vsega skupaj torej 12 ljudi, čeprav je bilo takrat v tovarni zaposlenih skoraj 300 delavcev in delavk. Lista naše svobodne strokovne organizacije je bila torej brez vsakega protikandidata v polnem obsegu izvoljena. In kljub temu dejstvu ste

Predavanje o zgodovini suženjstva. »Svoboda«, podružnica Maribor, prične prihodnjo sredo, dne 28. novembra, zopet z rednimi predavanji. Kot prvi bo predaval g. dr. Travner Vlado o zgodovini suženjstva. Predavanje bo zelo zanimivo in naj zato nihče ne manjka. — Predavanja se bodo od slej naprej vršila vsako sredo v dvorani v Delavski zbornici, Sodna ulica št. 9-II. Začetek ob 20. uri, vstopnine ni, tako, da je obisk predavanj omogočen vsakomur.

Mestna občina prodala vojašnice erarju. V soboto, dne 24. t. m. se je vršila druga redna seja mariborskega mestnega sveta, ki je v tajni seji sklenil, da se v smislu zakona o nastanjenju vojske in mornarice oddajo erarju vojašnice Kralja Aleksandra I. v Melju, vojašnica vojske Mišiča na Tržaški cesti, vojašnica vojske Putnika v Stritarjevi ulici in smodnišnica v Bohovi. Mestna občina bo prejela za odškodnino Dravsko vojašnico, vojaško skladišče v Einspielerjevi ulici in 500.000 Din v gotovini, ki bo izplačana v štirih polletnih obrokih. Občina si je pridržala predkupno pravico. Tajna seja je bila po sprejetju tega sklepa zaključena in je župan nato v javni seji razglasil predmetni sklep mestnega sveta in zaključil sejo.

Strokovni tečaj. Krajevni Medstrokovni odbor v Mariboru namerava prirediti — ako se bo priglasilo dovolj interesentov — strokovni tečaj za zaupnike. Dostop bodo imeli vsi zaupniki in člani svobodnega strokovnega pokreta. Prijave za vpis se naj oddajo do dne 1. decembra v strokovnem tajništvu v Delavski zbornici, Sodna ulica 9/II., kjer se dobijo tudi vsa podrobna pojasnila.

Hudo so si v laseh. Kakor smo že poročali, je dobila mariborska podružnica Narodne strokovne zveze komisarija. Minulo nedeljo pa se je vršil izredni občni zbor, na katerem so nameravali izvoliti nov odbor, do česar pa ni prišlo radi hudih prepričev med voditelji. Občni zbor je menda sklenil, da bo podružnične posle vodil še naprej komisar. Sicer pa to delo ne bo težavno, ker je veliko članstva prenehalo plačevati prispevke, še predno je bil postavljen ko-

misar, ostali pa so še voditelji brez armade, ki si sedaj medsebojno perejo glave.

Za socialistične liste se trgajo. V eni mariborskih kavarn imajo naročen tudi socialnodemokratski dnevnik »Sozialdemokrat« iz Prage, nemški list, in pa češki socialistični dnevnik »Právo Lidu«. Za oba lista se kavarniški gostje kar trgajo, kar je najzgovornejša slika, za kaj se ljudje v teh časih najbolj zanimajo.

Preložitve dveh tržnih dni. Ker bo obe soboti, t. j. dne 1. in 8. decembra prazniki, se bosta vršila tržna dneva 30. novembra in 7. decembra.

35.000 dinarjev so odnesli neznani vlomilci v soboto tekstilnemu mojstru Kalužnjaku in njegovi ženi, ki sta zaposlena v Hutterjevi tovarni. V zvezi s to tatvino sta bili aretirani dve osebi, ki pa udeležbo pri tej tatvini odločno zanikata.

Mariborsko gledališče. V torek, dne 27. t. m. ob 20. uri »Gugalnica«, D. V. sredo, dne 28. zaprto. V četrtek, dne 29. t. m. ob 20. uri »Carjevič«, red B.

Opozorjamo na film »Večni sen«, ki se začne predvajati v sredo, dne 28. t. m. v kinu »Union«.

Kranj

Predavanje o »Delovnem pravu«. V petek, dne 30. novembra ob pol 18. uri bo predaval o »Socialni zakonodaji« s. dr. Reisman iz Maribora v restavraciji Semen. Pridite polnoštevilno.

Iz delovanja naše »Svobode«. Rastoča zavest delavstva in novi društveni prostori omogočajo, da je delovanje naše »Svobode« tako oživelo. Z vso vmeno sta začela delovati dramski in pevski odsek. Polnoštevilno so obiskani tudi diskusijski večeri, katere redno prireja »Svoboda«. Odbor »Svobode« si je razvrstil posamezne odseke takole: ob pondeljkih in sredah dramatika, ob torkih in petkih pevske vaje, ob četrkih pa diskusije. Poleg tega se učimo govorništva (recitacij), francoščine in nemščine, kar je pa zadeva članov samih, ki so se priglasili k tem tečajem. V izobrazbo delavstva bodo služila tudi ta-le predavanja:

o delovnem pravu, o tivolski resoluciji, o Karlu Marxu in njegovem življenju, o postanku sveta, o trnjevi poti žene ter o francoski revoluciji. (Slednji dve predavanji s skriptičnimi slikami.) Sedaj, ko smo si nabavili klavir oziroma pianino, bomo po možnosti poskrbeli tudi za razvedrilo delavstva, namreč s prosvetnimi in družabnimi večeri. Če bomo šli po začrtani poti naprej, bo »Svoboda« postala avantgarda in tudi največja kulturna organizacija v Kranju, kajti članstvo »Svobode« vedno narašča po kvantiteti in po kvaliteti. Motijo se tisti elementi, ki z njihovimi triki mislijo, da nam bodo onemogočili delovanje s tem, če bi nam odvzeli kakšne boljše igralko. Njihovi eksperimenti niso imeli uspeha, kakršnega so si obetali. Delavstva, ki je socialistično po prepričanju, se ne more pridobiti niti z najlepšimi obljubami. Od socializma odpadejo samo tisti, kateri se zatečejo k njemu iz koristiljubja, častihlepnosti ali z namenom, da bi uživali razne privilegije in zavajali delavstvo na napačna pota. Nekateri odpadejo tudi zato, ker radi svoje duševne lenobe socializma niti ne poznajo. Kakor narava izloči vse, kar je gnilega, tako tudi socializem izloči vse, ki niso zanj. Lahko trdimo, da je v Kranju ledina preorana in temeljni kamen za delavsko kulturo postavljen, kajti na bregovih Save in Kokre vstajajo vedno novi proletarci, ki se zavedajo, da so pionirji, ki si grade močno in trdno delavsko kulturno organizacijo »Svoboda« in z njo pot v — socializem.

Bojevniki naj bi bili dobrodelna ustanova. Pri neki poravnavi bi bil moral neki naš sodrug plačati Din 350 v dobrodelne namene. Ko se je podrobno informiral o stvari, kako in kaj bi se ta denar porabil, se mu je reklo: Din 100 za bojevnike, Din 100 za krščanske socialce in Din 150 za stroške. Kako so prišli gospodje iz krščanskega tabora na idejo, da so bojevniki dobrodelna ustanova, ne vemo, zanimivo pa je, da se jih krščanski socialci spominjajo. Naš sodrug pa ni dobitnik in je zato poravnavo pod temi pogoji odklonil.

Trbovlje

»Delo« trboveljskih nacijev smo v našem listu že dovolj osvetlili. Če sedaj skuša »Pohod«, ki je ves čas zagovarjal te ljudi, lomiti tudi še nadalje svoja kopja zanje, se temu niti ne čudimo. Vprašamo pa trboveljskega dopisnika, zakaj ni objavil imena klevetnikov, ki so bili zelo občutno kaznovani zaradi klevetanja načelnika II. skupine s. Franca Pliberška. Deset dni zapora in še povrh denarna kazen bi morala spametovati tudi človeka, ki sicer ne pozna osebnih in splošnih dolžnosti do svojega sodelavca in sočloveka. Če je kdo ponudil sporazum in je bil pripravljen delno obžalovati zgrešene besede, je to storil načelnik II. skupine. Ali »Pohod« hoče po silnih porazih rudarjev, tako tudi o priliki zadnje gladovne stavke, valiti lastno blamažo na neoporečene delavske zaupnike. Kar se pa tiče namigavanj »Pohoda« o Din 8000 dohodkov načelnika II. skupine, povemo, da ima načelnstvo te skupine na razpolago Din 28.800 za izvajanje svojih dolžnosti kot delavsko zastopstvo. Naj bi se »Pohod« raje brigal za dohodke ljudi, ki so bili po našem mnenju krivci težkih udarcev, ki so zadeli rudarje baš o priliki zadnje stavke. Zakaj pa je načelnik II. skupine umaknil pritožbo v tožbi, ki jo je po nasvetu krajevnih činiteljev vložil, pa drugič. Niti plačani kričarji, niti »brzjavni drogovi« ne morejo podreti osnov naših organizacij, ki stremijo za tem, da delavca izobrazijo in usposobijo za boj za obstanek.

Litija

Gostovanje moškega pevskega in godbenega zbora podružnice »Svobode« iz Dobruj pri Ljubljani. Na povabilo naše podružnice bo priredila dobrodujska »Svoboda« v nedeljo, dne 2. decembra ob 4. uri popoldne v tukajšnji kino-dvorani g. Dragarja pevski in godbeni koncert. Pele in igrate se bodo skoro same delavske skladbe, tako da lahko trdimo, da takega koncerta litijsko delavstvo še ni slišalo. Pričakujemo, da bo naše delavstvo znalo ceniti trud dobrodujskih »Svobodašev« in da bo napolnilo obširno kino-dvorano do zadnjega kotička.

Tamburaški odsek naše podružnice se prav pridno vežba pod večjo roko sohr. Zupana Ivana. Instrumente, katere je odsek kupil od podružnice Gorje pri Bledu, bodo tamburaši sami plačali. Vsak član plačuje 10 Din mesečno in so v kratkem času že izplačali 700 Din. Vsa čast požrtvovalnim sodrugom!

Širite naš list!



GUGALNI KONJI

iz lesa 75 cm visoki — po Din 100—

Eksportna hiša „LUNA“ Maribor

Franz Pliberšek:

Zaupniški tečaji

Na občnem zboru II. skupine dne 29. aprila 1934 je bilo sklenjeno, da se naj vršijo po večjih rudarskih revirjih zaupniški tečaji.

Ti zaupniški tečaji so namenjeni našemu rudarskemu delavcu, kateri ni imel prilike, da bi se izvežbal v pisanju vlog, pritožb in prošni. Predmeti, ki se poučujejo, so važni. Delavec največkrat ne ve, kaj je delavski zaupnik, kakšne dolžnosti in pravice ima.

Ni poučen, kdaj mora zaupnik posredovati, kako se mora zadržati v času stavke, in kako se naj obnaša, oziroma, kako naj nastopa napram delodajalcu.

Potrebno je, da se naše delavstvo seznani tudi s socialnim zavarovanjem, s socialno zaščito, ki mu jo nudijo današnji zakoni in naše delavske ustanove.

Proti obdržanju tečajev pa čujemo večkrat tudi prigovore. Vsi prigovori so neupravičeni. Že njihov namen je vzvišen nad vsak sum, da bi kdorkoli nameraval s takimi tečaji povzdigniti sebe. Nasprotno; tečaji imajo namen usposobiti čim več zaupnikov, da bodo znali to, kar zna predavatelj oz. jim dati navodila, da se bodo lahko sami izobraževali.

Vsled neizobrazbe in neznanja nastajajo najčisto spori. Zaupnik ne razume reci-mo predsednika organizacije in zato tudi ni v stanu tolmačiti ostalemu delavstvu, zakaj se je v neki stvari ukrenilo tako in ne drugače kot se je recimo ob površnem presojanju vesplošno pričakovalo.

Razredno-zavedno delavstvo more od izobraževalnega dela pričakovati samo novega priliva v svoje organizacije. Kajti njegovi nasprotniki so, razen poklicnih demagogov, tudi nezavedni delavci, ki se obešajo na demagogijo, ne vedoč, da se krivice da odpraviti samo s težkim resnim delom v organizaciji in se jim zdi tudi lepše, če se vse uresniči kar tako samo od sebe.

Kritične opazke o teh tečajih, predvsem o tem, kako bi se taki tečaji lahko vodili še uspešneje, so vedno dobrodošle, dobrodošle tudi vsaki, ki hoče pri tem pomagati. Seveda, kdor se hoče posvetiti izobraževalnemu delu med delavstvom, se mora pač živjeti v mnogokrat zelo enostavni miselnosti in pojmovanju našega delavca.

V prejšnjih in tudi v sedanjih dobi se je veliko grešilo s tem, da se je govorilo samo o zunanjem svetu in njegovih problemih. Marsikdo ve mnogo povedati o Rusiji, ni-ma pa osnovnega pojma o naših jugoslovanskih socialnih zakonih, o naših prilikah in zlasti ne o tem, kaj bi kazalo delati pri nas, da položaj delavskega razreda izboljšamo.

Ruže

Delavci v boju za svoje pravice. Pred zaključkom našega lista smo bili obveščeni, da večja skupina delavcev iz tovarne za dušik v Rušah namerava vložiti tožbo zoper imenovano podjetje vsled tega, ker zavla-čuje plačilo na zamujenem zaslužku na dan pogreba kralja Aleksandra I. Ker obratni zaupniki niso mogli izposlovati pri vodstvu tovarne, da bi se delavstvu plačal zamujen zaslužek, in to vsled tega, ker je ravnatelj tovarne, gospod Krejči kratko-malo odbil zahtevo delavstva, se je delavstvo odločilo za tožbo.

Ptuj

O spolnem vprašanju mladine je predaval pretekli četrtek pred polno dvorano dr. Potrč. Predavatelj je povdarjal, da je način spolne vzgoje napačen. Nepoučenost o spolnem vprašanju zahteva množico žrtve. Zlasti je treba omeniti spolne bolezni in abortuse, potem pa nevrastenijo in druge živčne bolezni kot posledice napačne spolne zdržnosti. Koliko mladih parov bi rado živelo v zakonski skupnosti, pa vidijo, da manjkajo najvažnejši predpogoji. Prav tako kot tuberkuloza je tudi spolno vprašanje socialno vprašanje, ki bo rešeno šele s spreobrazbo družbe, ko ne bo več odločal profit, ampak v resnici samo življenjski interesi ljudstva. Nujna je zahteva po otvoritvi zdravniških posvetovalnic, katerih namen je, podučevati ljudstvo o nevarnosti spolnih bolezni, abortusa in s sredstvi, ki preprečujejo nosečnost. Za svoja izvajanja je žel govornik obilo priznanja. — Ob koncu se je razvila debata o dr. Zgečevi knjigi »Ali je spolna vzgoja potrebna. To knjigo priporočamo vsem našim delavcem.

Studenci pri Mariboru

I. del. kol. društvo, podružnica Studenci bo priredilo dne 1. decembra Miklavžev večer v gostilni Mraz. Prijatelji kolesarskega sporta vljudno vabljeni. Darila se sprejemajo na dan prireditve od 14. do 20. ure pri gostilničarju. — Odbor.

Razne obleke, plašče, hlače, sportne in smučarske lopiče, pletenine, perlo, klobuke, čepce, nogavice, rokavice, copate itd., iz dobrega blaga in po nizkih cenah domačega izdelka, priporočo v nakup TRGOVINA IN KROJAŠTVO pri GOGALI na JESENICAH.

Delavski pravni svetovalec

Študija o izstavitvi delavstva (§ 220 o. z.) (Dr. Stojan Bajič: Vpliv gospodarske depresije na delovno pravo.)

V »Delavskem pravnem svetovalcu« našega lista smo že parkrat pojasnjevali, da mora delodajalec v smislu § 220 obrtnega zakona delavstvu plačati mezdo za čas izstavitve. Dosegli smo že tudi lepo načelno sodbu v tej smeri, ko je dobila delavka tekstilne tovarne nad 5.000 Din zato, ker so jo lepega dne izstavili od dela in jo potem odpravljali od tedna do tedna, češ, da je njen stroj zaseden. Običajno pa delavstvo tega važnega socialnega določila obrtnega zakona ne pozna in se dogaja dan na dan po manjših obratih in zlasti po velikih industrijah, da delavstvo nenadoma brez vsake odpovedi pošilja na brezplačne »dopuste«, ne da bi jim za to kaj plačali. Takšne dopuste imajo sedaj tudi trgovni delavci državne železnice v prav izdatni meri, čeprav njihov »Pravilnik« striktno določa, koliko dni morajo biti trgovni delavci najmanj zaposleni. Delavstvo običajno mirno prenaša te neplačane »dopuste«, ker ne pozna zakonitih predpisov, ki ga topogledno ščitijo pred oškodovanjem.

Zato je pozdraviti trud sodnika g. dr. Stojana Bajiča, avtorja knjige »Delavsko in nameščensko pravo« in več drugih spisov iz socialne zakonodaje, da je zopet izdal temeljit spis o tolmačenju zakonitega določila § 220 obrtnega zakona glede izstavitve v službi. Spis je izšel pod gornjim naslovom v časopisu za sodno prakso »Pravosodje« št. 8 v Beogradu in se dobiva sedaj v posebnem odtisku na 15 straneh. Pisatelj dr. Bajič je zbral v tem svojem delu tudi vso literaturo in važnejše razsodbe avstrijskih sodišč, kot tudi nekaj

čeških in bo spis dobrodošel tako sodnikom, kot odvetnikom ter funkcionarjem uslužbenschih organizacij za event. predavanja o razlaganju § 220 obrtnega zakona. Bilo bi ravno želeli, da se po delavskih organizacijah čim več predava o socialni zakonodaji, zlasti pa o predpisih izstavitve, ker večja podjetja že kar redno vsako zapreko v svojem obratu, n. pr. pomanjkanje električnega toka, pokvaro strojev, nenadno zmanjkanje surovin ali naročil, zvrčajo na ramena delavstva, ki ga pošilja čez noč na neplačane dopuste, mesto da bi jim plačali mezdo, ko delavci kljub svoji volji niso mogli vršiti službe po krivdi službo-davca.

Dr. Bajič pravilno tolmači § 220 o. z., da pojavi, ki jih je povzročila gospodarska depresija v podjetjih, n. pr.

zmanjšano obratovanje zbog padca naročil, zmanjšana donosnost podjetja itd.

ne morejo škoditi službojemalcu, ker so to okolnosti, ki so nastale na podjetniški, t. j. na službojavci strani službenega razmerja. Če se delo prekine zbog takih okolnosti brez prejšnje zakonite odpovedi, mora dobiti delojemalec za ta čas plačilo mezde.

Dr. Bajič nadalje v tem spisu tolmači uredbo o zaščiti denarnih zavodov, kreditnih zadrug in uredbo o znižanju režije pridobitnih podjetij, v kolikor so s temi uredbami prizadete plače pokojnine in odpravnice višjega uradništva. Brošuri želimo uspešnega razširjenja v delavskih in nameščenskih krogih. Dr. Avg. Reisman.

Pouk okrajnemu glavarju — v Češkoslovaški

»Právo Lidu« z dne 13. nov. t. l. poroča:

»G. okrajni glavar — zahtevamo pojasnila!« Okrajni glavar je državni uradnik, postavljen od vlade, da bi upravljal okrajni urad in čul nad redom v okraju. Stran-karske, politične, ali celo osebne zadeve ne smejo biti za njega stvari, v katerih bi se angažiral. Tako, kot je vlada nad osebnimi in strankami, tako je tudi urad okrajnega glavarja. To je pravilo, od katerega se ne sme odstopiti niti za ped — če naj bo urad okrajnega glavarja to, kar mora biti in če naj bo v okraju red. To je jasno — in edino pravilo. To enostavno in dolžno pravilo rednega in vestnega uradnika pa očitvidno ni znano, ali noče biti znano okrajnemu glavarju v Turnovu g. dr. Koldovskiju.

Notica nato poroča, da je dal ta okrajni glavar na dnevni red seje okrajnega odbora med drugim tudi »Proslavo petdesetletnice poslanca Dubickýja in razpravljanje o udeležbi na proslavi« ter povdarja, da je to popolnoma zasebna zadeva g. glavarja, ki je prijatelj dotičnega poslanca iz sosednjega okraja. Članar nadaljuje, da bi našel okrajni glavar dr. K. v svojem okraju gotovo številne druge naloge in skrbi, posebno, če bi se brigal za težka vprašanja nezaposlenosti steklarjev, kamnosekov, stavbnih delavcev in drugih, ki jih je v okraju zelo dosti.

Lidu »Právo Lidu« z dne 13. nov. t. l. poroča v Pragi

Književnost

12. številka »Svobode« je izšla že 20. t. m. radi 25 letnice tivolске resolucije in je pretežen del te številke posvečen temu zgodovinskemu aktu slovenskega oz. jugoslovanskega socialističnega gibanja. V tej številki je izredno mnogo zanimivega gradiva, in sicer: K 25 letnici tivolске resolucije, Jugoslovanska konferenca, Velika manifestacija jugoslovanskega socialističnega delavstva, Sklepi prve jugoslovanske socialistične konference, dr. Henrik Tuma: Naša inteligenca in socialna demokracija, Dr. Živko Topalović: Ustava in volitve v Bosni in Hercegovini, Balkanska socialistična konferenca, dalje pesem Marijana Telatka »Pozdravljeni«, nadaljevanje in konec zanimivega romana »Fontamara« od italijanskega pisatelja Silone itd. Toplo priporočamo vsem našim čitateljem, da pridno čitajo revijo »Svoboda«, neobhodno pa je čitaja potrebna vsem delavskim zaupnikom in funkcionarjem.

Kupujte svoje potrebščine pri naših inseren-tih.

Piguè svila, satin svila, crêpe mongol, crêpe de chine, crêpe georgette, vse po Din 28.—, dokler traja zaloga

Trpin - bazar



Sanke od Din 55.— naprej po velikosti in kakovosti **Eksportna hiša „Luna“, Maribor**

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnе v Mariboru. - Telefon štev. 2324.